

การท่องเที่ยวทางเลือกใหม่อย่างบูรณาการเพื่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ Integrated Alternative Tourism for the Sustainability of Chiang Mai

มัทينا ธนภักดิ์หิรัญ¹, สนิท สิทธิ^{2*}, กอบลาภ อารีศรีสม³ และวีณา นิลวงค์⁴
Matiana Tanapakhirun¹, Snit Sitti^{2*}, Koblap Areesrisom³ and Weena Nilawonk⁴

สาขาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
Division of Resources Management and Development, Faculty of Agricultural Production,
Maejo University, Chiangmai, Thailand

*Corresponding Author E-mail: snitst.rdm@gmail.com

Received: 2025-6-27; Revised: 2025-10-22; Accepted: 2025-10-31

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ และ 2. เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่อย่างบูรณาการเพื่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ มกราคม-กรกฎาคม 2566 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์ 20 เท่าของตัวแปรสังเกต รวม 300 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้แทน 2) นายกองค์การบริหารจังหวัด หรือผู้แทน 3) ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ 4) นายกษมาคมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ 5) ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการโรงแรม จังหวัดเชียงใหม่ รวม 5 คน และการจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 2 กลุ่ม และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก มีอิทธิพลโดยรวมต่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ มากที่สุด รองลงมาคือ การสนับสนุนของภาครัฐ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ตามลำดับ และ 2. รูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่อย่างบูรณาการเพื่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ มีการพิจารณาหลายด้านเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในทุกมิติ การพัฒนาการท่องเที่ยวควรมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ การรักษาสีเขียวและวัฒนธรรม และสังคม การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนควรมีกระบวนการที่มีความโปร่งใสและเป็นธรรม ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาระบบการจัดการที่ดี และการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีความรับผิดชอบ โดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยว การรักษาสีเขียวและวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่อย่างบูรณาการควรมีการจัดการที่ดี การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการพัฒนากิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยให้จังหวัดเชียงใหม่มีความยั่งยืน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวทางเลือกใหม่, การบูรณาการ, ความยั่งยืน, การมีส่วนร่วม, กิจกรรมการท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this research were to 1. study factors influencing the sustainability of Chiang Mai province, and 2. propose an integrated new alternative tourism model for the sustainability of Chiang Mai province. This research uses a mixed-method approach. The quantitative research collected data using questionnaires with Thai and foreign tourists visiting

Chiang Mai province during January-July 2023. The sample size was determined using a criterion of 20 times the observed variables, totaling 300 people, using accidental sampling. Data analysis used structural equation modeling. The qualitative research collected data through in-depth interviews with key informants, including: 1) the Governor or representative, 2) the Chief Executive of the Provincial Administrative Organization or representative, 3) the Director of the Tourism Authority of Thailand, Chiang Mai Office, 4) the President of Chiang Mai Tourism Association, 5) representatives from the Chiang Mai Hotel Association, and conducted two focus group. Data analysis used content analysis.

The research findings are as follows: 1. The development of facilities has the most overall influence on the sustainability of Chiang Mai province, followed by government support, community participation, and local resource management, respectively. 2. The integrated new alternative tourism model for the sustainability of Chiang Mai province considers multiple aspects to achieve sustainability in all dimensions. Tourism development should focus on creating a balance between promoting economic growth, preserving the environment, and maintaining culture and society. Sustainable tourism development should have a transparent and fair process, which includes community participation, development of good management systems, and promotion of responsible resource use. It should focus on strengthening communities, promoting community participation in tourism development and management, environmental conservation, and promotion of local culture. The development of an integrated new alternative tourism model should have good management, promote participation, and develop activities that are environmentally friendly and respect local culture, all of which will contribute to the sustainability of Chiang Mai province.

Keywords: Alternative Tourism, Integrated, Sustainability, Participation, Tourism Activities

บทนำ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลกจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยจะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ แต่ยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อมไว้ได้ทั้งนี้การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะ 20 ปี ในระยะแรกให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง วางรากฐานด้านการท่องเที่ยวที่เน้นมาตรฐานและคุณภาพระดับสากลสิ่งสำคัญที่สุดคือการสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว การบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความปลอดภัย และไม่ให้นักท่องเที่ยวถูกเอารัดเอาเปรียบ แล้วจึงกระจายการท่องเที่ยวทั้งในมิติของพื้นที่และรายได้สู่ชุมชน ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดของการท่องเที่ยวในการเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561 – 2580)

จากการสำรวจดัชนีการท่องเที่ยวพบว่าไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index) อยู่ในอันดับที่ 34 จาก 136 ประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาของไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาวการณ์โลกและพฤติกรรมของผู้บริโภค อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยจึงต้องมีการปรับตัวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และวางแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อรักษาและพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

สำหรับการท่องเที่ยวในภาคเหนือยังคงมีการเติบโตต่อเนื่อง โดยคาดว่าจะมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย 5.05 ล้านคน-ครั้ง รายได้ 33,827 ล้านบาท หรือฟื้นตัวร้อยละ 92 และร้อยละ 85 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 เนื่องจากเข้าสู่ช่วง Green Season ที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของภาคเหนือมีความเขียวชอุ่ม สวยงาม โดยมีปัจจัยสนับสนุนที่เกิดจากการทำงานของ ททท. ที่มุ่งเน้นสร้างสรรค์เมนูประสบการณ์ท่องเที่ยวภาคเหนือภายใต้แนวคิด “เสน่ห์วันวานเมืองเหนือ” เพื่อส่งมอบประสบการณ์การท่องเที่ยวผ่านสินค้าและบริการสำหรับตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย อาทิ โครงการ North Experience Festival เส้นทางสายมู เส้นทางย้อนวันวานเมืองเหนือ, โครงการเสน่ห์กินริมน้ำผ่านเมนูอาหารถิ่น เพื่อยกระดับสู่การเป็นมิชลินไกด์ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาภาคการท่องเที่ยวของไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งในมิติของจำนวนนักท่องเที่ยว รายได้จากการท่องเที่ยว การจัดอันดับความนิยม และมูลค่าทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว ด้วยไทยมีจุดแข็งหลายประการ อาทิทำเลที่ตั้งเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์อัตลักษณ์ไม่ตรีของคนไทย ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ รวมถึงโอกาสจากการขยายตัวของตลาดท่องเที่ยวโลกและธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำ เทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้อย่างสะดวกรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ในอนาคตอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีการแข่งขันที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากหลายประเทศจะใช้การท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวทางน้ำ และการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค ทั้งนี้ หากประเทศไทยมีทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจน สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวไทยจะเป็นเครื่องมือในการสร้างและกระจายรายได้และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555)

การท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่เฉพาะเจาะจงและมีลักษณะพิเศษ แตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบมวลชน โดยเน้นการสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งและมีความหมายต่อนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น การท่องเที่ยวลักษณะนี้ได้รับความนิยมมากขึ้นในยุคปัจจุบัน และมีศักยภาพในการขยายตัวสูง เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ที่ตอบโจทย์ความชอบส่วนบุคคลและต้องการสัมผัสวิถีชีวิตท้องถิ่นอย่างแท้จริง ตัวอย่างการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ในประเทศไทย เช่น การท่องเที่ยวชุมชนที่เน้นการเรียนรู้วัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น ชุมชนบางกอบัวที่มีกิจกรรมหลากหลายทั้งเรียนรู้การทำลูกประคบสมุนไพร การนวดไทย และทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ หรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประกอบด้วย การสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรกรรมและเก็บเกี่ยวผลผลิตเอง โดยการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ไม่ได้เพียงแค่ช่วยเพิ่มประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนอีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจวิจัย การท่องเที่ยวทางเลือกใหม่อย่างบูรณาการเพื่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาจะเป็นแรงผลักดันในการวิจัยและพัฒนาที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่อย่างบูรณาการเพื่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมและประมวล เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ 1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2561-2580) 2) สรุปแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) 3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความยั่งยืนของการท่องเที่ยว 4) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว 5) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่ท่องเที่ยว 6) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว 7) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว 8) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ 9) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ มกราคม-กรกฎาคม 2566 มีรวม 6,073,050 คน (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว, 2566) สำหรับการพิจารณาจำนวนที่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างตาม Comrey & Lee (1992) ได้แนะนำว่าขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยควรมีขนาดตัวอย่าง 10-20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตในงานวิจัยนั้น ๆ ซึ่งการวิจัยใน ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีตัวแปรสังเกตจำนวน 15 ตัวแปร ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมและเพียงพอจึงควรมี อย่างน้อย 20 เท่า x 15 ตัวแปรสังเกต เท่ากับ 300 ตัวอย่าง

วิธีการสุ่มแบบโควต้า เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 ความเชื่อถือได้ของมาตรวัด พบว่า สัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ (Cronbach's alpha) ของมาตรวัดตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีค่าระหว่าง 0.704 ถึง 0.959 และทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 0.969 และวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งการศึกษาเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้แทน 2) นายกองคการบริหารจังหวัด หรือผู้แทน 3) ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ 4) นายกสมาคมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ 5) ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการโรงแรม จังหวัดเชียงใหม่ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) รวม 5 คน กลุ่มที่ 2 เป็นการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 2 กลุ่ม เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มวิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจำแนกหมวดหมู่รหัสข้อมูล (coding categories) การระบุธีมหลัก (themes) และการตรวจสอบความถูกต้องของรหัสข้อมูล (inter-coder reliability) และได้ตรวจสอบแบบ Triangulation เพื่อยืนยันผลจากหลายแหล่งข้อมูล

ผลการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. ความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ (SUSTAIN) ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก (1) การสนับสนุนของภาครัฐ (GOVSUP) (2) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก (FACDEV) (3) การมีส่วนร่วมของชุมชน (COMPAR) และ (4) การจัดการทรัพยากรท้องถิ่น (LOCRES) แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปรตาม		ตัวแปรอิสระ	β	S.E.	t	R ² = 0.86
SUSTAIN	<---	GOVSUP	0.89	0.16	5.446	
SUSTAIN	<---	FACDEV	0.35	0.13	3.183	
SUSTAIN	<---	COMPAR	0.32	0.17	1.998	
SUSTAIN	<---	LOCRES	0.75	0.10	7.370	

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก การสนับสนุนของภาครัฐ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น โดยสามารถอธิบายการผันแปรของความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ ได้ร้อยละ 86

2. การจัดการทรัพยากรท้องถิ่น (LOCRES) ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก (1) การสนับสนุนของภาครัฐ (GOVSUP) (2) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก (FACDEV) และ (3) การมีส่วนร่วมของชุมชน (COMPAR) แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น

ตัวแปรตาม		ตัวแปรอิสระ	β	S.E.	t	R ² = 0.79
LOCRES	<---	GOVSUP	0.39	0.14	2.880	
LOCRES	<---	FACDEV	0.67	0.11	7.763	
LOCRES	<---	COMPAR	0.61	0.16	4.409	

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า การจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก การสนับสนุนของภาครัฐ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสามารถอธิบายการผันแปรของการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ได้ร้อยละ 79

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน (COMPAR) ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก (1) การสนับสนุนของภาครัฐ (GOVSUP) และ (2) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก (FACDEV) แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตัวแปรตาม		ตัวแปรอิสระ	β	S.E.	t	R ² = 0.89
COMPAR	<---	GOVSUP	0.74	0.07	9.640	
COMPAR	<---	FACDEV	0.23	0.08	3.210	

ผลการวิเคราะห์ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก (1) การสนับสนุนของภาครัฐ และ (2) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก โดยสามารถอธิบายการผันแปรของการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้ร้อยละ 89

4. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก (FACDEV) ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก การสนับสนุนของภาครัฐ (GOVSUP) แสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

ตัวแปรตาม		ตัวแปรอิสระ	β	S.E.	t	$R^2 = 0.75$
COMPAR	<---	GOVSUP	0.87	0.04	15.970	

ผลการวิเคราะห์ พบว่า การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก การสนับสนุนของภาครัฐ โดยสามารถอธิบายการผันแปรของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ได้ร้อยละ 75

ตาราง 5 อิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม

ตัวแปรตาม	อิทธิพล	ตัวแปรอิสระ				R^2
		GOVSUP	FACDEV	COMPAR	LOCRES	
FACDEV	DE	0.87	-	-	-	0.75
	IE	-	-	-	-	
	TE	0.87	-	-	-	
COMPAR	DE	0.74	0.23	-	-	0.89
	IE	0.20	-	-	-	
	TE	0.94	0.23	-	-	
LOCRES	DE	0.39	0.67	0.61	-	0.79
	IE	0.45	0.14	-	-	
	TE	0.84	0.81	0.61	-	
SUSTAIN	DE	0.89	0.35	0.32	0.75	0.86
	IE	0.03	0.63	0.46	-	
	TE	0.92	0.98	0.78	0.75	

Chi-square = 129.800, df = 74, Chi-square/df = 1.754, GFI = 0.945, AGFI = 0.910,
CFI = 0.990, RMR = 0.016, RMSEA = 0.042

จากตาราง 5 พบว่า ความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ (SUSTAIN) ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก การสนับสนุนของภาครัฐ (GOVSUP) มากที่สุด มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.89 รองลงมาคือ การจัดการทรัพยากรท้องถิ่น (LOCRES) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.75 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก (FACDEV) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.35 และการมีส่วนร่วมของชุมชน (COMPAR) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.32 ตามลำดับ

อิทธิพลทางอ้อมพบว่า ความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ (SUSTAIN) ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจาก การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก (FACDEV) มากที่สุด มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.63 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน (COMPAR) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.46 และการสนับสนุนของภาครัฐ (GOVSUP) มีขนาดอิทธิพลเท่ากัน คือ 0.03

เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวม พบว่า การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก (FACDEV) มีอิทธิพลโดยรวมต่อ ความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ (SUSTAIN) มากที่สุด มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.98 รองลงมาคือ การ

สนับสนุนของภาครัฐ (GOVSUP) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.92 การมีส่วนร่วมของชุมชน (COMPAR) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.78 และการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น (LOCRES) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.75 ตามลำดับ

รูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่อย่างบูรณาการเพื่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่

การพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่อย่างบูรณาการเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่เป็นกระบวนการที่ต้องคำนึงถึงหลายมิติ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่บูรณาการเพื่อความยั่งยืนต้องประกอบด้วยตัวแปรหลายประการและมีรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งรวมถึงการพิจารณาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การรักษาสังคมวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาการจัดการที่ดีเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีเสน่ห์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศมายาวนาน ในยุคที่การท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เชียงใหม่ได้พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มองหาประสบการณ์ที่มีความหมายและยั่งยืนมากขึ้น การท่องเที่ยวในเชียงใหม่จึงไม่เพียงแต่เน้นการสร้างประทับใจ แต่ยังคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในรูปแบบที่น่าสนใจ โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมเวิร์คช็อปที่สอนการทำศิลปะและหัตถกรรมแบบล้านนา เช่น การทำร่มกระดาษและการแกะสลักไม้ ซึ่งช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างรายได้ให้กับชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็เป็นอีกทางเลือกที่ได้รับความนิยม นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรกรรม เรียนรู้การเพาะปลูกแบบอินทรีย์ และลิ้มลองผลผลิตสดใหม่จากไร่ เช่น โครงการหลวงอินทนนท์ที่นำเสนอการปลูกพืชเมืองหนาวและกาแฟอาราบิก้า

เชียงใหม่ยังเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ โดยมีการผสมผสานระหว่างการรักษาแผนปัจจุบันและภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย นักท่องเที่ยวสามารถเข้ารับการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพในบรรยากาศที่สงบและใกล้ชิดธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ต้องการสัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิด โดยมีอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์เป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินป่าศึกษาธรรมชาติและมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์ สำหรับผู้ที่มองหาความสงบภายใน การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณที่เชียงใหม่ก็มีความน่าสนใจ โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมโปรแกรมปฏิบัติธรรมและเรียนรู้หลักธรรมทางพุทธศาสนา การท่องเที่ยวเชิงอาหารในเชียงใหม่มีความหลากหลาย โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมคอร์สสอนทำอาหารพื้นเมืองและเยี่ยมชมตลาดสดท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับวัตถุดิบ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและการผจญภัยก็เป็นที่นิยม โดยเชียงใหม่มีภูมิประเทศที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปั่นจักรยานเสือภูเขาและการล่องแก่ง สุดท้าย การท่องเที่ยวเชิงการศึกษาเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ผ่านโปรแกรมการเรียนรู้ระยะสั้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การท่องเที่ยวในเชียงใหม่จึงเป็นการผสมผสานระหว่างการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งทำให้เชียงใหม่เป็นจุดหมายที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวในยุคใหม่

อภิปรายผล

1. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก มีอิทธิพลรวมต่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ มากที่สุด เพราะว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ สิ่งอำนวยความสะดวกในนี้ครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่น ระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพ แหล่งน้ำสะอาด การจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลอย่างยั่งยืน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกด้านสุขอนามัย การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น การท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างต่อเนื่องสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ และทำให้เกิดการจ้างงานในหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาคบริการ การค้าขาย และการก่อสร้าง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพยังช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การมีระบบขนส่งสาธารณะที่ดีจะช่วยลดการใช้น้ำมันส่วนตัว ซึ่งช่วยลดมลพิษทางอากาศและการจราจรที่หนาแน่น นอกจากนี้ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกยังเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว การมีโรงพยาบาลที่มีคุณภาพ ระบบประปาที่ปลอดภัย และการเข้าถึงอาหารที่สะอาดและปลอดภัย เป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ และทำให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นจุดหมายปลายทางที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน

ผลการวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Porter (1990) เกี่ยวกับ The Competitive Advantage of Nations สามารถอธิบายถึงความสำคัญของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดเชียงใหม่ในฐานะจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน Porter เน้นถึงความสำคัญของโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศหรือพื้นที่ ซึ่งตรงกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในเชียงใหม่ที่ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และการรักษาสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sharpley, & Telfer, (2014) เป็นการศึกษาที่เน้นถึงความซับซ้อนของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในบริบทของประเทศที่กำลังพัฒนา การศึกษาเน้นว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีและทันสมัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องและเป็นธรรม นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ระบบน้ำ และไฟฟ้า ที่ไม่เพียงแต่ช่วยในการเพิ่มความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว แต่ยังช่วยในการเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นด้วย ดังนั้น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในเชียงใหม่จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Coccossis, & Mexa (2004) ที่ศึกษาการประเมินขีดความสามารถในการรองรับของการท่องเที่ยว โดยเน้นที่การจัดการและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น การวิจัยชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เช่น การจัดการขยะ การจัดการน้ำ และการควบคุมการใช้พื้นที่ มีความสำคัญในการป้องกันไม่ให้นักท่องเที่ยวได้รับผลกระทบเชิงลบจากการท่องเที่ยวที่มากเกินไป

ผลการวิจัยสอดคล้องกับ Hall, & Page (2006) ศึกษาบทบาทของสิ่งอำนวยความสะดวกในเชิงภูมิศาสตร์ เช่น โครงสร้างพื้นฐานการเดินทางและที่พัก ในการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีและยั่งยืน พบว่า การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความสำคัญในการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ในบริบทของเชียงใหม่ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับภูมิประเทศและวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน และสอดคล้องกับ Bramwell, & Lane (2000) ศึกษาถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกจะต้องได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการพัฒนาและการจัดการ พบว่า การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพและได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน จะช่วยสร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวได้มากขึ้น ในบริบทของเชียงใหม่ ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยั่งยืนของการท่องเที่ยว

2. การสนับสนุนของภาครัฐ มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจาก การสนับสนุนของภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งเสริมความยั่งยืนในหลายมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการสนับสนุนที่ครอบคลุมในสามด้านหลัก ได้แก่ นโยบายและกฎระเบียบ การสนับสนุนทางการเงิน และการประชาสัมพันธ์ มีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างความยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่ นโยบายและกฎระเบียบของภาครัฐทำหน้าที่เป็นกรอบกำหนดทิศทางการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการออกนโยบายที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนจะช่วยให้เกิดการวางแผนที่สอดคล้องกับแนวความคิดพัฒนาอย่างสมดุล เช่น การกำหนดโซนนิ่ง (Zoning) เพื่อควบคุมการใช้พื้นที่ การออกกฎระเบียบที่เข้มงวดในการควบคุมมลพิษ และการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการปกป้องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยวและการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ นโยบายที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนยังเป็นการสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาความยั่งยืนของท้องถิ่น การสนับสนุนทางการเงินจากภาครัฐเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ การให้เงินทุนสำหรับโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ระบบขนส่งสาธารณะ และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สามารถเสริมสร้างความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ การสนับสนุนทางการเงินยังสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมธุรกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านเกษตรกรรมและงานหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของเชียงใหม่ การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจเหล่านี้จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนและลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความยั่งยืน และการประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความตระหนักและสร้างความรู้สึที่ดีต่อจังหวัดเชียงใหม่ ไม่เพียงแต่ในระดับท้องถิ่น แต่ยักรวมถึงระดับประเทศและระดับโลก การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีความสนใจในวัฒนธรรมและธรรมชาติที่ยั่งยืน ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวมวลชน นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์ยังมีบทบาทในการส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ รวมถึงการเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management Theory) ทฤษฎีนี้มองว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงในระดับองค์กรหรือรัฐต้องการการสนับสนุนจากผู้นำและการจัดการทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ (Kotter, 1996) ดังนั้น การสนับสนุนจากภาครัฐที่มีการออกนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ และการประชาสัมพันธ์ เป็นสิ่งที่ช่วยให้การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถเกิดขึ้นได้จริง โดยการมีนโยบายที่ชัดเจนและการสนับสนุนทางการเงินช่วยลดอุปสรรคในการพัฒนา และสอดคล้องกับทฤษฎีการสนับสนุนของภาครัฐ (Public Sector Support Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นการสนับสนุนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งรวมถึงการจัดการทรัพยากร การพัฒนานโยบายที่เอื้ออำนวย และการสนับสนุนทางการเงิน (Nair, 2012) ดังนั้น การสนับสนุนจากภาครัฐในรูปแบบของนโยบาย การสนับสนุนทางการเงิน และการประชาสัมพันธ์ เป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มความยั่งยืนของการพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการช่วยให้มีทรัพยากรและเครื่องมือที่จำเป็นในการพัฒนา

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Todaro, & Smith (2012) งานวิจัยนี้ครอบคลุมการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การสนับสนุนจากภาครัฐในรูปแบบของนโยบายการเงินและการคลัง การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาทุนมนุษย์ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bebbington (1999) เนื้อหาการศึกษาเน้นการวิเคราะห์บทบาทของทุนต่าง ๆ รวมถึงทุนจากภาครัฐในการสนับสนุนการดำรงชีวิตในชนบทและการลดความยากจน ผลการวิจัยพบว่าการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านนโยบายการพัฒนาและการลงทุนในทุนทางสังคมและกายภาพมีผลต่อความยั่งยืนของชีวิตในชนบท และเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu, & Ravenscroft (2017) ศึกษาบทบาทของรัฐบาลจีนในการพัฒนาและสนับสนุนการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศ โดยเน้นไปที่การพัฒนาที่ยั่งยืนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนจากภาครัฐในการจัดการทรัพยากร การสร้างนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีผลอย่างมากต่อความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจาก การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชน ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบ ความรู้ และทักษะภายในชุมชน การรักษาวินัยธรรมท้องถิ่น และการดึงดูดการลงทุนจากภายนอก เมื่อชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ทำให้ชุมชนสามารถเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน แต่ยังช่วยให้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถคงอยู่และได้รับการส่งต่อไปยังคนรุ่นต่อไปอย่างมั่นคง

ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วม ที่อธิบายถึงระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจและการพัฒนา Arnstein (1969) ได้นำเสนอ บันไดการมีส่วนร่วม (Ladder of Participation) ซึ่งแสดงถึงระดับต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วม ตั้งแต่การไม่มีส่วนร่วมไปจนถึงการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ซึ่งการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการตัดสินใจและการพัฒนาจะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืน การมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งช่วยให้ชุมชนมีสิทธิและเสียงในการกำหนดทิศทางของการพัฒนา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืน

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pretty (2003) ที่ศึกษาความสำคัญของทุนทางสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรร่วมกัน โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่นที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความยั่งยืน เพราะช่วยให้เกิดความเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกันในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaskin (2001) ที่ศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนและผลกระทบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยวิเคราะห์ผ่านกรณีศึกษาของชุมชนที่มีการจัดการทรัพยากรและโครงการพัฒนาร่วมกัน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและการตัดสินใจมีผลบวกต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและสนับสนุนโครงการพัฒนาต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Berkes (2007) ที่ศึกษาบทบาทของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีการจัดการโดยชุมชน โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรในยุคโลกาภิวัตน์ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรจะสามารถรักษาทรัพยากรและดำรงวิถีชีวิตอย่างยั่งยืนได้ดีกว่าชุมชนที่ไม่มีส่วนร่วม เนื่องจากความรู้ท้องถิ่นและความผูกพันกับพื้นที่

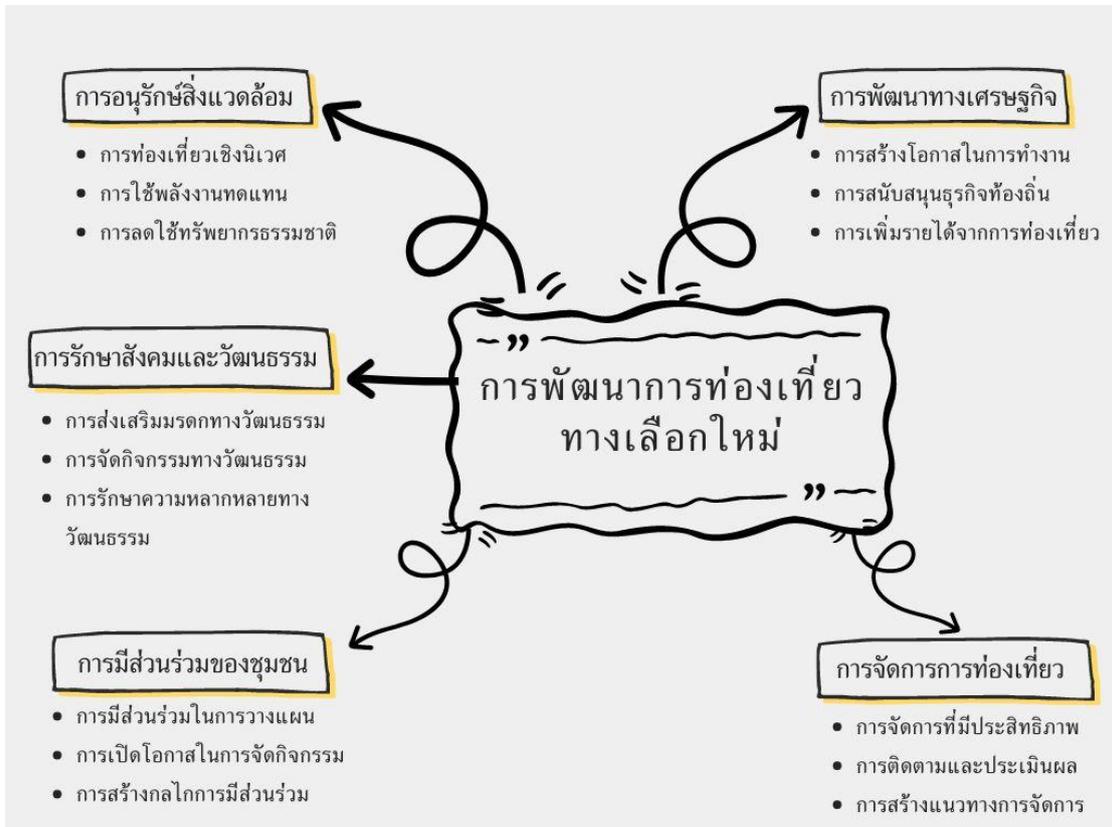
4. การจัดการทรัพยากรท้องถิ่น มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ เพราะการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นที่ดีช่วยเสริมสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรท้องถิ่นที่ได้รับการจัดการอย่างยั่งยืนจะสามารถสร้างรายได้และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้ในระยะยาว โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบที่ทำลายระบบนิเวศหรือวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้ การที่ชุมชนสามารถจัดการทรัพยากรของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับท้องถิ่น ลดการพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอก และเพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้ง การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืนยังช่วยในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าไม่เพียงแต่สำหรับชุมชนท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังสำหรับสังคมในระดับชาติและนานาชาติด้วย ความหลากหลายนี้สามารถเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในระดับพื้นที่

ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีระบบนิเวศ (Ecological Systems Theory) ของ Bronfenbrenner (1979) ที่เน้นความสัมพันธ์เชิงระบบระหว่างชุมชนและทรัพยากรท้องถิ่น การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทั้งหมด ซึ่งจะมีผลต่อความมั่นคงและความยั่งยืนของชุมชนในระดับท้องถิ่น และระบบที่ใหญ่ขึ้น เช่นเดียวกับทฤษฎีทุนทางสังคม (Social Capital Theory) ของ Putnam (2000) ซึ่งหมายถึงเครือข่ายของความสัมพันธ์ทางสังคม ความไว้วางใจ และบรรทัดฐานทางสังคมที่ช่วยให้บุคคลและชุมชน

สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทุนทางสังคมที่เข้มแข็งจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นมีผลต่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่สอดคล้องกับแนวคิดทุนทางสังคมที่เน้นถึงความสำคัญของเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม ในชุมชนที่ช่วยเสริมสร้างการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทุนทางสังคมนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน และทฤษฎีการพึ่งพากันในระบบเศรษฐกิจ (Economic Interdependence Theory) ของ Hirschman (1958) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพากันในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งระบุว่าพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นอยู่กับ การสร้างความสัมพันธ์ที่พึ่งพากันอย่างสมดุลระหว่างระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและการจัดการที่ดีจะช่วยสร้างความมั่นคงและเสริมสร้างเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่อย่างบูรณาการเพื่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ ได้ดังภาพที่ 1 ที่อธิบายได้ว่า ตัวแปรที่สำคัญในรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่อย่างบูรณาการ ควรคำนึงถึงหลายด้านที่มีผลต่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ ตัวแปรที่สำคัญเหล่านี้ ได้แก่ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การรักษาสังคมและวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการการท่องเที่ยว

ภาพที่ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่อย่างบูรณาการเพื่อความยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรเพิ่มการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่น ระบบขนส่งมวลชน ถนน สะพาน และสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. หน่วยงานท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรปรับปรุงคุณภาพและการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า และการจัดการขยะ เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน
3. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการคลัง และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการวางแผนและการพัฒนา ควรการออกนโยบายที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยการจัดทำนโยบายและแผนการพัฒนารองรับการเติบโตของจังหวัดเชียงใหม่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
4. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการคลัง และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการวางแผนและการพัฒนา ควรสนับสนุนทางการเงิน โดยการจัดสรรงบประมาณและเงินทุนสนับสนุนสำหรับโครงการที่ส่งเสริมความยั่งยืน เช่น โครงการพัฒนาที่ยั่งยืนและโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
5. องค์กรชุมชน กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาชุมชนควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงานของโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยการจัดเวทีประชาพิจารณ์และการประชุมร่วมกับชุมชน
6. องค์กรชุมชน กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาชุมชนควรสนับสนุนการฝึกอบรมและการศึกษา โดยจัดโปรแกรมฝึกอบรมและการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้และความสามารถในการจัดการทรัพยากรของชุมชน
7. หน่วยงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม ควรพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การป้องกันและบำรุงรักษาป่าไม้ แหล่งน้ำ และพื้นที่เกษตรกรรม
8. หน่วยงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม ควรสร้างความตระหนักรู้ โดยการส่งเสริมการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ในหมู่ประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2555). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559*. สืบค้น 18 พฤษภาคม 2567, จาก https://www.bussinesseventsthailand.com/uploads/press_media/file/190903-file-nXITRgtaP.pdf.
- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ การท่องเที่ยว พ.ศ. 2561 – 2580. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.senate.go.th/assets/portals/181/fileups/180/files/05-%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%A7.pdf>.
- ศูนย์วิจัยและพัฒนากการท่องเที่ยว. (2566). *เปิดตัวเลขสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายัง ‘จังหวัดเชียงใหม่’ ปี 2566*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=681985817375927&id=100066935432873&set=a.642369361337573>.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)*. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2567, จาก https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.
- Bebbington, A. (1999). Capitals and capabilities: A framework for analyzing peasant viability, rural livelihoods, and poverty. *World Development*, 27(12), 2021-2044.
- Berkes, F. (2009). Community-based conservation in a globalized world. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 106(39), 15188-15193.
- Bramwell, B., & Lane, B. (2000). *Tourism collaboration and partnerships: Politics, practice and sustainability*. Channel View Publications.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Chaskin, R. J. (2001). Building community capacity: A definitional framework and case studies from a comprehensive community initiative. *Urban Affairs Review*, 36(3), 291-323.
- Coccosis, H., & Mexa, A. (2004). *The challenge of tourism carrying capacity assessment: Theory and practice*. Ashgate Publishing.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Hall, C. M., & Page, S. (2006). *The geography of tourism and recreation: Environment, place and space*. Routledge.
- Hirschman, A. O. (1958). *The strategy of economic development*. Yale University Press.
- Kotter, J. P. (1996). *Leading change*. Harvard Business Review Press.
- Liu, W., & Ravenscroft, N. (2017). The role of government in the sustainable development of ecotourism: A case study in China. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(2), 287-302
- Nair, S. (2012). *Public sector support and development: A review of the role of government in economic growth*. Routledge.
- Porter, M. E. (1990). *The competitive advantage of nations*. Free Press.
- Pretty, J. N. (2003). Social capital and the collective management of resources. *Science*, 302(5652), 1912-1914.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Sharpley, R., & Telfer, D. J. (2014). *Tourism and development: Concepts and issues*. Channel View Publications.
- Todaro, M. P., & Smith, S. C. (2012). *Economic development* (11th ed.). Addison-Wesley.